

Samen bouwen aan een sterke en sociale wijk

Solidariteit in duurzaamheid

Wij zijn van de Goede Vraag en van het Goede Doel

Makkelijker kunnen we het niet maken, wel leuker!

JAARVERSLAG 2024

Voorwoord

7 december 2024 was een zwarte dag in Mariahoeve. Er zijn doden en gewonden gevallen. Er zijn appartementen en winkels weggevaagd of onbewoonbaar: de bewoners kunnen hun huis niet in en bedrijven kunnen niet verder. Dit is een gebeurtenis die de tijd stilzette in Mariahoeve. Dit verlies moet de gemeenschap samen dragen door elkaar op te zoeken met één vraag: wat heb je nodig? Zo kunnen we werken aan samenredzaamheid in de wijk.

In 2024 heeft GCWijk25 als organisatie een pas op de plaats gemaakt. Er waren nauwelijks activiteiten in het openbaar en de laatste nieuwsbrief dateert van oktober 2023. Er was behoefte aan heroriëntatie, om de actieve kerngroep niet te overvragen en om met een realistische strategie te ontwikkelen voor de versterking en positionering van de organisatie. Deze strategie is niet af, maar er staat wel het een en ander in de stijgers. GCWijk25 wil in 2025 plannen voor 2025 - 2030 voorleggen aan de leden en deze samen uitwerken.

Achter de schermen is er in 2024 heel veel gebeurd. We hebben Marlène van Benthem verwelkomd als nieuw bestuurslid en penningmeester van de organisatie. We hebben intensief overlegd met de gemeente Den Haag en de energiecoöperatie De Groene Smaragd over de energietransitie in de wijk, onder leiding van een onafhankelijke procesbegeleider. De vraag was en is hoe ieder vanuit zijn of haar eigen rol bij kan dragen aan de energietransitie. Het doel is dat er een proces gaat ontstaan dat breed in de wijk wordt gedragen, waar meer organisaties en partijen hun plek in vinden en kunnen gaan samenwerken en dat uiteraard tot actie leidt. Voor GCWijk25 heeft het document “Mariahoeve deelt Energie” de grondtoon aangegeven voor onze inzet in 2024.

In de politieke - en beleidscontext is er in 2024 veel veranderd. De gemeente heeft 2024 gebruikt om participatiebijekomsten voor het *Ambitiedocument Mariahoeve 2050* te organiseren. In april 2024 heeft de gemeente Den Haag het *Haagse Klimaatakkoord* gesloten. Onder het Haags Klimaatakkoord zijn klimaatafspraken gemaakt. GCWijk25 doet mee aan een van deze *klimaatafspraken*. Landelijk is er wetgeving op komst, waardoor er meer ruimte komt voor bewonersinitiatieven in de warmtetransitie. Daar hebben we als GCWijk25 in 2024 op voorgesorteerd. Het Haags Klimaatakkoord valt onder een *Europees programma en Mariahoeve is focuswijk*. GCWijk25 zocht uit welke kansen dat biedt.

Veel leesplezier en inspiratie.

Elly Rijnierse
Voorzitter bestuur GCWijk25

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Organisatie

Hoofdstuk 2 Activiteiten

Activiteiten per thema

Hoofdstuk 3 Resultaten

Resultaten per thema

Hoofdstuk 1 Organisatie

Bestuur, leden (initiatiefnemers) en vrijwilligers

Het bestuur en de leden van de Gebiedscoöperatie bestaan uit inwoners van Wijk 25 Mariahoeve, stadsdeel Haagse Hout te Den Haag. Mariahoeve bestaat uit de buurten de Landen, de Kampen, De Burgen en Horsten en Marlot.

Wij willen eraan bijdragen dat Mariahoeve voor iedere bewoner en lokale ondernemer een aantrekkelijke wijk blijft om te wonen, werken en te leven, juist nu er veel uitdagingen tegelijkertijd op ons afkomen: de energietransitie, klimaatverandering, maar ook de hoge prijzen van voeding en zorg om onze gezondheid. Ook het steeds moeilijker wordt om aan betaalbare woon- en werk- en gemeenschappelijke ruimte te komen.

De initiatiefnemers van de coöperatie zijn: Elly Rijnierse, Hubertine Langemeijer, Anneloes Groot, Cees Redegeld, George Mulders, Roelf Renkema, Louk Burgers en Roland van Leusden.

Het bestuur bestaat uit Elly Rijnierse als voorzitter en Marlène van Benthem als penningmeester en Hubertine Langemeijer als algemeen bestuurslid. Vacatures staan open voor de functies van secretaris, penningmeester en een algemeen bestuurslid.

We zijn ontzettend blij met Marlène als nieuw bestuurslid. Welkom!

Per 31 december 2024 telt de coöperatie 21 leden, inclusief het bestuur en de initiatiefnemers. Daarnaast zijn wij vele mensen in verschillende posities én vrijwilligers veel dank verschuldigd voor hun steun!

Lidmaatschappen

GCWijk25 is sinds 2023 lid van het **Landelijke Samenwerkingsverband voor Actieve Bewoners (LSA)**.

GCWijk25 doet mee aan het **Haags Bewonersoverleg Energietransitie (HBET)** onder leiding van de Stichting Duurzaam Den Haag.

Organisatieontwikkeling

Bouwen aan de toekomst van je (energie-) coöperatie. Trainingsprogramma over bewegingsopbouw en professionalisering. Een programma van Energie Samen Zuid-Holland en Lowlander Project. Van november 2024 tot en met april 2025 nemen Marlène van Benthem en Elly Rijnierse deel aan dit leertraject. Ook de energiecoöperatie De Groene Smaragd neemt deel.

Gefinancierd door de Gemeente Den Haag.

Hoofdstuk 2 Activiteiten

Welzijn centraal

- Deelname aan participatiebijeenkomsten voor het ambitiedocument Mariahoeve, georganiseerd door de gemeente Den Haag.

Toegang tot duurzame energie voor iedereen

- Communicatie in de krant en naar de gemeenteraad over het scenario Mariahoeve Deelt Energie. Met de projectsubsidie “Communicatie over de 3^e route Energietransitie voor Rechtvaardigheid” konden wij met hulp van een communicatiedeskundige informatie delen met de wijk via persberichten en sociale media en met de gemeenteraad.

Subsidie Duurzame Wijkactie Den Haag 2023

- Overleg tussen GCWijk25de energiecoöperatie De Groene Smaragd over positioneren, rolverdeling en samenwerking voor de ontwikkeling van een warmtevoorziening in de wijk op basis van zoveel mogelijk lokale, hernieuwbare warmtebronnen, toegankelijk voor iedereen. Dit overleg vindt plaats onder leiding van een onafhankelijke procesbegeleider.
- Participatie in overleg tussen bovengenoemde bewonersorganisaties en de afdeling energietransitie van de gemeente Den Haag, eveneens onder leiding van dezelfde onafhankelijke procesbegeleider.

14 juni 2024 De Landbouw - Gemeente Den Haag, GCWijk25, De Groene Smaragd (Wijkberaad ontbreekt op de foto, de procesbegeleider neemt de foto!).

De onafhankelijke procesbegeleider is betaald door de gemeente Den Haag.

- Start van verdiepend onderzoek naar de rolneming van warmtegemeenschappen in de energietransitie in Den Haag. Dit is een initiatief van GCWijk25 en DGS. Verschillende bewonersinitiatieven in Den Haag zijn opdrachtgever. De gemeente Den Haag faciliteert.

Het verdiepend onderzoek wordt betaald door de gemeente Den Haag.

- Initiatief Energy Hub Platform Mariahoeve
GCWijk25 kwam via haar netwerk in 2024 in contact met Hypha Energy. Zij ontwikkelen met steun van de Europese Unie de digitale infrastructuur voor een Energy Hub Platform. GCWijk25 schreef in 2024 een voorstel om te onderzoeken of deze infrastructuur specifiek voor Mariahoeve kan worden ontwikkeld.
- Deelname aan de klimaatafspraak *Digital Twin Mariahoeve. Mariahoeve stuurt op inzicht en bouwt aan vertrouwen: Inclusieve digital twin en toegankelijk realtime dashboard voor klimaatneutrale, sociale en leefbare wijkrenovatie*. Op 10 april is deze klimaatafspraak officieel opgenomen in het Haags Klimaatakkoord.
- Deelname aan het Haags Bewonersoverleg Energie Transitie (HBET) onder leiding van Stichting Duurzaam Den Haag.

Toegang tot Ruimte voor sociale, culturele, duurzame maatschappelijke initiatieven

- In 2024 hebben er geen activiteiten plaatsgevonden op het thema Toegang tot Ruimte.

Hoofdstuk 3 Resultaten

Toegang tot duurzame energie voor iedereen

- Het scenario **Mariahoeve deelt Energie** is genoemd als een van de vier ontwikkelvarianten in het **Uitvoeringsplan Mariahoeve. Mariahoeve op Schone Energie** (dd 5 december 2023)
- Overleg tussen **GCWijk25 en DGS** als **kwartiermakers voor een energiegemeenschap in de wijk**, de gemeente Den Haag onder leiding van een onafhankelijke procesbegeleider.
- Initiatief GCWijk25 en DGS voor **verdiepend onderzoek naar de mogelijke rolneming van energiegemeenschappen gehonoreerd** door de gemeente Den Haag en in uitvoering voor Den Haag als geheel.
- Lancering op 10 april 2024 van de **klimaatafspraak Digital Twin Mariahoeve**: 'Digital Twin Mariahoeve. Mariahoeve stuurt op inzicht en bouwt aan vertrouwen: Inclusieve digital twin en toegankelijk realtime dashboard voor klimaatneutrale, sociale en leefbare wijkrenovatie'.
Initiatiefnemers: De Haagse Hogeschool, de Gemeente Den Haag, CMAG BV en GCWijk25
- Initiatief ontwikkeling **Energie Hub Platform Mariahoeve**

In november 2023 hebben we het scenario **Mariahoeve deelt Energie** tijdens het energiefestival Mariahoeve onder de aandacht gebracht van Wethouder Barker, van het stadsdeel Haagse Hout. We hebben het ook onder de aandacht gebracht van de lokale media en sociale media om de bewoners te bereiken en van de gemeenteraad

Het scenario **Mariahoeve deelt Energie** is in het **Uitvoeringsplan Mariahoeve. Mariahoeve op Schone Energie** (dd 5 december 2023) genoemd als een van de vier ontwikkelscenario's voor Mariahoeve, met als ambitie om de vier ontwikkelvarianten te combineren.

Het scenario Mariahoeve deelt Energie is een scenario waarin de bewoners van Mariahoeve voor warmte (en koeling en elektriciteit) geen klant zijn van een bedrijf, maar zelf warmte (en koeling en elektriciteit) opwekken en onderling uitwisselen. Om dat te kunnen doen moeten bewoners en lokale ondernemers zich organiseren om een **Warmtegemeenschap** te gaan vormen.

In 2024 hebben de gebiedscoöperatie GCWijk25 en energiecoöperatie De Groene Smaragd (DGS) samen onderzocht wat het zou kunnen betekenen om een **warmtegemeenschap** te vormen in Mariahoeve. Hierover is ook overleg geweest met de Gemeente Den Haag.

Een warmtegemeenschap beheert lokaal de collectieve warmtevoorziening in de wijk. Dat kunnen een aantal aan elkaar geschakelde flats zijn, zijn die ook weer onderling warmte uitwisselen, of het kan gaan om de gehele wijk. Bewoners ondernemers kunnen zich zo organiseren dat dit kan, zo bleek in 2024. De reden om dit te doen is dat dit bij kan dragen aan **(1) een betere betaalbaarheid van warmte, (2) het structureel verminderen van energie armoede en (3) versterking van de lokale zeggenschap en (4) de versterking van de lokale economie**, omdat dit ‘groene banen’ in de wijk kan opleveren. Het lokale beheer van warmte kan natuurlijk geen vrijwilligerswerk meer zijn!

Als wij de warmtevoorziening in de wijk gezamenlijk als bewoners en lokale ondernemers gaan organiseren vormen wij een **warmtegemeenschap**, of als je het breder trekt naar warmte, koude en elektriciteit, een **energiegemeenschap**.

Het idee om een warmtegemeenschap te vormen is geen wensdenken van GCWijk25 en van de energiecoöperatie DGS. De Europese Commissie ondersteunt om dezelfde redenen als hierboven genoemd de vorming van lokale energiegemeenschappen¹. In de Nederlandse Wet Collectieve Warmte (WCW, in voorbereiding) is de **warmtegemeenschap** officieel als juridische entiteit opgenomen en gedefinieerd².

Een warmtegemeenschap is een heel nieuw begrip in Nederland. GCWijk25 en DGS zijn in 2024 samen met de gemeente tot de conclusie gekomen dat het de moeite waard is om te onderzoeken of en hoe we in Mariahoeve (net als elders in Den Haag) een warmtegemeenschap kunnen organiseren, als we structureel minder (energie-) armoede, meer sociale cohesie, betere lokale zelfsturing en meer betaald werk in de wijk willen.

De gemeente Den Haag maakt in het kader het Haags Klimaatakkoord³ hier in dezelfde lijn ruimte voor. Het Haag Klimaatakkoord is gesloten in lijn met het Europese programma 100 Klimaatneutrale en Slimme Steden (100CNSC)⁴. 100 CNSC is een programma onder de Europese Green Deal, die als doel heeft dat Europa in 2050 klimaatneutraal is, maar óók staat daar de randvoorwaarde bij dat geen mens aan zijn lot wordt overgelaten⁵. Dus het structureel verminderen van

¹ https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/energy-communities_en?prefLang=nl

² <https://academie.energiesamen.nu/academie/collecties/359/de-warmtegemeenschap/361/de-warmtegemeenschap-in-de-concept-wet-collectieve-warmte->

³ <https://duurzamestad.denhaag.nl/denhaag-klimaatneutraal/haags-klimaatakkoord/>

⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en

⁵ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_nl

energiearmoede is een kerndoel van het Europese beleid en Nederland geeft dat handen en voeten. En wel in de wijk!

De vereiste van de **Europese Commissie** in dit programma is om één wijk per stad aan te wijzen als **focuswijk**. En U raadt het al: dat is in Den Haag **Mariahoeve**. Dat maakt dat wij in Mariahoeve in een bijzondere positie zijn om juist hier in de wijk aandacht en ondersteuning voor te vragen van verschillende experts.

Ook in de gemeenteraad was er in 2024 ruimte aandacht voor de vraag hoe we energiearmoede structureel kunnen verminderen. In het beleidsinitiatief (in ontwikkeling) *Stuur op Klimaat*⁶ is het begrip **klimaatrechtvaardigheid** is expliciet opgenomen.

De vorming van warmtegemeenschappen en vervolgens de samenwerking met de gemeente en alle grote partijen in de energiewereld is een van de meest complexe opgaves waar de 100 steden van dit Europese programma voor staan. Het vraagt om heel veel aandacht, veel leren en langdurige samenwerking.

In 2024 hebben GCWijk25, DGS en de gemeente Den Haag hierover overlegd onder leiding van een onafhankelijke procesbegeleider. GCWijk25 en DGS waren samen met de gemeente Den Haag opdrachtgever van de onafhankelijke procesbegeleider.

- Gezamenlijke uitvraag voor **een verdiepend onderzoek naar de mogelijke rol van collectieve warmte-initiatieven vanuit bewonersorganisaties** in Den Haag.

In de Tweede Kamer wordt de Wet Collectieve Warmte (Wcw) voorbereid. Deze wet faseert private warmtebedrijven geleidelijk uit. De rol van warmteleverancier verschuift naar warmtebedrijven die voor meer dan de helft in publieke handen zijn en naar warmtegemeenschappen ofwel bewonersinitiatieven. De gemeente Den Haag heeft onderzoek laten doen naar de mogelijke rolneming voor de gemeente Den Haag in een Publiek Warmtebedrijf⁷. In dat onderzoek is ook de mogelijke rol van warmtegemeenschappen genoemd, maar niet heel diep uitgewerkt.

GCWijk25 en de energiecoöperatie De Groene Smaragd hebben gezamenlijk in een reactie op dit rapport gevraagd om een **verdiepend onderzoek naar de mogelijke rol van collectieve warmte initiatieven vanuit bewonersorganisaties, en dus van warmtegemeenschappen**. Dit onderzoek is in 2024 voorbereid, niet alleen voor Mariahoeve, maar juist in samenwerking met andere energiecoöperaties en bewonersinitiatieven elders in de stad voor heel Den Haag. Daarmee krijgen we een

⁶ https://denhaag.raadsinformatie.nl/vergadering/1145121#ai_8109871

⁷ <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/956045>

betere onderbouwing van wat wij in de wijk kunnen doen om collectieve warmtevoorziening in de wijk in lokaal beheer, dus in handen van bewoners en lokale ondernemers, te realiseren, zodat we energiearmoede structureel voorkomen. Het eindrapport wordt voor de zomer in 2025 verwacht.

- Lancering op 10 april 2024 van de **klimaatafspraak Digital Twin Mariahoeve**: ‘Digital Twin Mariahoeve. Mariahoeve stuurt op inzicht en bouwt aan vertrouwen: Inclusieve digital twin en toegankelijk realtime dashboard voor klimaatneutrale, sociale en leefbare wijkrenovatie’⁸.

Op 10 april is het Haags Klimaatakkoord officieel gelanceerd⁹. In de voorbereiding naar de Klimaatakkoord heeft de gemeente klimaattafels georganiseerd, waar verschillende partijen bij elkaar konden komen om te onderzoeken wat zij gezamenlijk kunnen en willen doen, om het Haags Klimaatakkoord handen en voeten te geven. Hier heeft de Haagse Hogeschool het initiatief genomen voor de klimaatafspraak Digital Twin Mariahoeve.

Deze klimaatdeal beoogt de samenwerking in Mariahoeve tussen bewoners, bedrijven, kennisinstellingen (De Haagse Hogeschool als trekker), en gemeente Den Haag. Het behelst onderzoek, ontwerp, realisatie en toepassing van een Digital Twin met een toegankelijk realtime dashboard. Dit innovatieve instrument zal helpen bij een klimaatneutrale, sociale en leefbare wijkrenovatie van Mariahoeve: renovatie van meer dan 600 sociale woningen om ze klimaatneutraal, sociaal en leefbaar te maken. De Digital Twin en het dashboard gaan inzicht bieden in de complexiteit en impact van de verduurzamingsopgave, zowel op wijk- als op straatniveau. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met verschillende partijen en richt zich op CO2-reductie, vergroening, energiebesparing en tegelijkertijd sociale cohesie in de wijk Mariahoeve. De beoogde resultaten worden tegen 2030 verwacht.

GCWijk25 heeft aan de gesprekken deelgenomen. Digital Twin is een breed begrip. De Haagse Hogeschool wil een digitaal instrument ontwikkelen, dat op basis van data uit de wijk kan laten zien wat de verschillende technisch-financiële oplossingen op gebouw of complex niveau zijn. GCWijk25 heeft de nadruk gelegd op het gemeenschappelijke doel de verschillende technisch-financiële oplossingen te toetsen op betaalbaarheid en de bijdrage aan sociale cohesie, versterking van de lokale zeggenschap en van de lokale economie. Aan deze klimaatafspraak doen naast de Haagse Hogeschool en GCWijk25 ook de gemeente Den Haag en CMAG BV mee. Daarnaast wordt contact gezocht met andere partijen om ook deel te nemen.

⁸ <https://duurzamestad.denhaag.nl/wp-content/uploads/2024/04/Het-Haags-Klimaatakkoord.pdf> #E5, pg 18.

⁹ <https://duurzamestad.denhaag.nl/denhaag-klimaatneutraal/haags-klimaatakkoord/>

- Initiatief Energie Hub Platform Mariahoeve.

GCWijk25 heeft een voorstel geschreven voor de ontwikkeling van een digitaal Energie Hub Platform in Mariahoeve. Wij willen hiermee ingaan op een aanbod van Hypha Energy, dat juist financiering heeft gekregen van de Europese Commissie om te zien hoe hun platform het begrip van en besluitvorming over het delen van energie in de wijk kan faciliteren. <https://www.hypha.energy/>

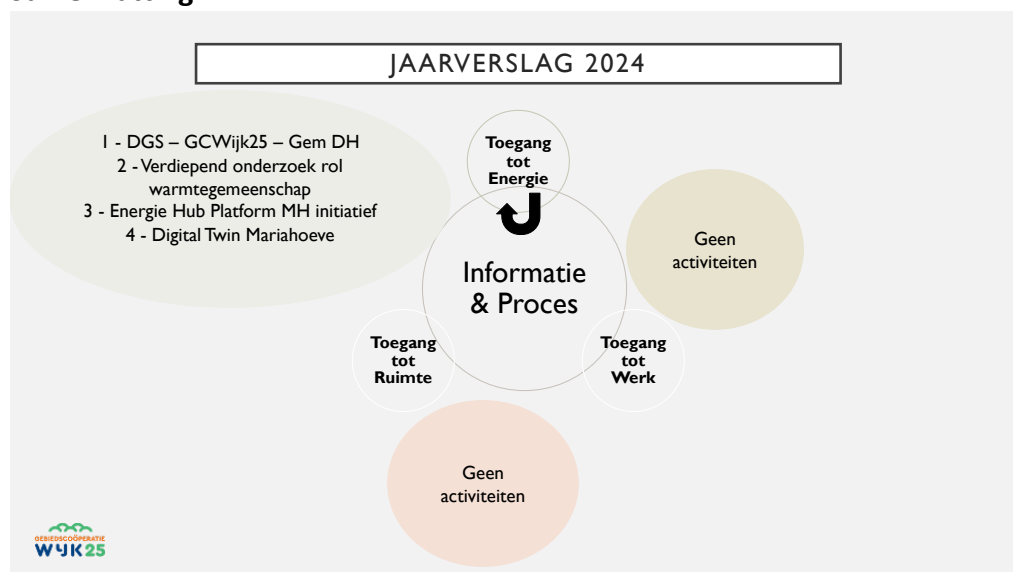
Hypha Energy zet zich in om het energielandschap te transformeren door innovatieve oplossingen te ontwikkelen die het delen van energie verbeteren. Hun missie is om gemeenschappen, bedrijven en lokale overheden te versterken door geavanceerde energietechnologieën met gedeeld eigendom te integreren, waardoor inclusieve en eerlijke toegang tot energiebronnen mogelijk wordt gemaakt.

Het Energy Hub Platform is een digitaal platform dat lokale energieproductie en -deling mogelijk maakt. Hypha Energy biedt modules aan die helpen om collectief besluiten te nemen over hoe de governance van lokale energieproductie en -deling wordt ingericht. Gedeeld eigendom van energieactiva in de wijk wordt mogelijk door eenvoudig te beheren instrumenten. Flexibele en transparante besluitvorming wordt mogelijk door het Energy Hub Platform. Automatische waarde distributie gebaseerd op individuele energiebijdragen wordt mogelijk.

De reden om op het aanbod van Hypha Energy in te willen gaan is om de stap te kunnen maken van filosofie over rechtvaardigheid in de warmte en de energietransitie, en dus het voorkomen van energiearmoede, naar gezamenlijk met alle bewonersgroepen en stakeholders in de wijk het onderwerp concreet maken, door gesprekken en besluitvorming over dit complexe onderwerp mogelijk te maken. Hypha Energy biedt een platform om juist dat proces te faciliteren.

GCWijk25 startte in 2024 onderzoek of dit voorstel in 2025 kan worden ingediend onder de Actielijn Bewonersinitiatieven Warmtenetten van de gemeente Den Haag¹⁰.

Samenvatting:

¹⁰ <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/974419>